

בית המשפט

3148/03 ת"א		בית המשפט השלום בהרצליה	
9.5.2007	תאריך :	כב' השופט צבי דותן	בפני :

בעניין: מתי גולן

מבקשת ע"י ב"כ עו"ד לוי דנילוב

נגד

1. שי גולן

2. דרור רפאל

3. מטר פלוס בע"מ

משיבים ע"י ב"כ עו"ד יגאל חברוני

מיני-רציו:

* נזיקין – עוולות – לשון הרע

* נזיקין – הגנות – תום-לב

* משפט חוקתי – זכויות הפרט – חופש הביטוי

* משפט חוקתי – זכויות הפרט – הזכות לשם טוב

התובע טוען כי שורה של דיאלוגים סאטיריים שהיו בתוכנית הטלוויזיה "שי ודרור" מהווים לשון הרע נגדו. הדיאלוגים פורסמו בהמשך להתייחסות של התובע בתוכניתו לדיאלוג של הנתבעים שביקש למחות על החלוקה הצינית והמקוממת, הנעשית ע"י התקשורת וע"י רשויות השלטון, בין פיגוע "גדול" לבין פיגוע "קטן", ואשר איזכר את הפיגוע בכביש מס' 6 שבו נרצחה הילדה נועם ליבוביץ ז"ל.

בימ"ש השלום קיבל את התביעה בעיקרה בקובעו:

הזכות לחופש ביטוי, ולעומתה הזכות לשם טוב, הן זכויות יסוד שוות מעמד במידרג זכויות האדם. נקבע, שאין לזכות לחופש ביטוי מעמד-על לעומת זכותו של אדם לשמו הטוב, אלא מדובר בזכויות בעלות מעמד שווה.

כשמדובר בסאטירה, אין לייחס לביטויים בד"כ את משמעותם המילולית, אלא יש לייחס לביטוי את המשמעות הסבירה של המלים לפי הקשרן תוך התחשבות באופיה של הסוגה ובהתאם לתפיסות מקובלות של האדם הסביר. על ביהמ"ש לקבוע מהי לדעתו המשמעות שהצופה הסביר יבין, ביודעו כי מדובר בסאטירה.

נפסק, כי בצד המשקל שניתן לחופש הביטוי בעת עריכת האיזון הראוי בענין "הבעת דעה מהסוג הטהור", יש לזכור כי גם ביטוי כזה עלול לפגוע בכבודו של אדם ולבזותו. אין לאפשר כל השתלחות פוגענית ולו מכיוון שהיא חוסה תחת סוגה של פרודיה או סאטירה. העלבות והכפשות אינן מוגנות. מקרים כאלה תגבר זכותו של התובע לשם טוב. הנה כי כן, חופש הביטוי אינו חופש הביזוי, והזכות להשמיע אינה הזכות להשפיל.

יחד עם זאת, חשיבותו של חופש הביטוי אכן גוברת, מקום בו מדובר בהבעת דעה בענינים ציבוריים ובנוגע לאישים הנושאים תפקידים ציבוריים. ודוק, ההגנה המוגברת הניתנת לחופש הביטוי כשמדובר בדמות ציבורית, תכליתה להגן על הפן הציבורי של חופש הביטוי. קשה למצוא ענין ציבורי בביטוי שעיך תכליתו לפגוע ולגדף, ואין מאחוריו אמירה תוכנית ענינית. אימוץ הכללים המעניקים מעמד מיוחד לזכות הביקורת בנושאים בעלי ענין ציבורי המתייחסים לנושאי משרה ציבורית, אין בו כדי להתיר לכלי התקשורת כתיבה שלוחת רסן או לשחררם מכל סייג.

על רקע הכללים האמורים, ובנסיבות העניין, ביהמ"ש קובע כי הביטוי החוזר ונשנה "מדמם מזיקנה"; הקישור של התובע למצעד הגאווה; והשוואתו של התובע לכלב, יש בהם משום פרסום לשון הרע. לעומת זאת, בהצגת התובע כמי שמעונין כביכול בהמשך קיומם של פיגועים, ובקשירת התובע לעולם התחתון, אין משום לשון הרע.

הנתבעים נסמכים על הגנת תום לב, ובאופן ספציפי על הגנת סעיף 15(4) ו-15(6) לחוק איסור לשון הרע. הגנות אלה אינן עומדות לנתבעים, וזאת ממספר טעמים. ראשית, כדי לחסות בצילן של ההגנות הללו, יש להוכיח בראש ובראשונה כי עסקינן ב"הבעת דעה" או ב"ביקורת". בענייננו, התובענה הוגשה בגין מספר ביטויים ספציפיים, החורגים מגידרה של הבעת דעה או ביקורת, עוברים לתחום של העלבות והכפשות גרידא, וחורגים מתחום הסביר בנסיבות הענין. שנית, הגנת סעיף 15(4) (מתייחסת להבעת דעה על התנהגות הנפגע בקשר לענין ציבורי. שאלת גילו של התובע (וגם השאלה האם דמותו הטלויזיונית היא שמרנית, אנכרוניסטית ומאובנת) כמו גם שאלת נטייתו המינית, או השוואתו חסרת הפשר לכלב, אינם מעוררים כל ענין "ציבורי"; אין בביטויים הללו כל "תועלת ציבורית", אלא רק תחושת סיפוק אישית לנתבעים, ש"גמלו" לתובע על הפגיעה תדמיתית שנגרמה להם. שלישי, הגנת סעיף 15 לחוק ניתנת, כמובן, רק למי שעשה את הפרסום בתום לב. הנטל להוכחת תום הלב מוטל על הנתבעים והנתבעים לא השכילו להרים את הנטל הזה.

הנתבעים מבקשים בסיכומיהם להוכיח את תום לבם באמצעות חזקת תום הלב הקבועה בסעיף 16(א) לחוק. חזקת תום הלב מתקיימת מקום שהוכח כי הפרסום נעשה "באחת הנסיבות האמורות בסעיף 15", ותנאי נוסף הוא, "שהפרסום לא חרג מתחום הסביר באותן נסיבות". במקרה דנן, הפרסום לא נעשה באחת הנסיבות האמורות בסעיף 15. כמו כן – הפרסום חרג גם חרג מתחום הסביר בנסיבות הענין. למעלה מן הצורך יוער, כי לא רק שלא נתקיימה חזקת קיומו של תום לב אלא שאפשר שאף הוכחה חזקת העדר תום לב.

אשר לפיצוי. בפרק הפיצויים מבקש התובע פיצויים בסכום עתק וחסר כל פרופורציה של 600,000 ₪, ולחלופין הוא מבקש פיצוי ללא הוכחת נזק לפי סעיף 7א(ג) לחוק, בסכום של 100,000 ₪. בשקלול השיקולים לקולא ולחומרה, כמפורט בפסק הדין, מחייב ביהמ"ש את הנתבעים ביחד ולחוד לשלם לתובע פיצויים בסך של 60,000 ₪. כמו כן מורה ביהמ"ש לנתבעים 1,2 לפרסם התנצלות במקום ובנוסף שיוצעו ע"י התובע, ויקבלו את אישור בית המשפט.

פסק דין

1. התובע הוא פובליציסט מן השורה הראשונה בישראל מזה שנים רבות. הוא היה בעבר עורך של עתונים חשובים, וכן כתב ספרים ומחזות. במועדים הרלוונטיים לתביעה זו היה התובע עורך ומגיש של תכנית הטלוויזיה "דוקומדיה", ששודרה בערוץ הראשון של הטלוויזיה וברשת ב' של קול ישראל. התכנית עסקה בעיקרו של דבר בביקורת על התקשורת ואנשי התקשורת.

2. הנתבעים 2,1 (להלן "הנתבעים") כתבו והגישו, במועדים הרלוונטיים לתביעה זו, את תכנית הטלויזיה "שי ודרור". התכנית הופקה ע"י הנתבעת 3, ושודרה בערוץ 10 של הטלויזיה. התכנית "שי ודרור" היא תכנית סאטירית בעלת מסרים נוקבים וחדים, ומטרתה לעורר ביקורת ולחדד חילוקי דעות בנושאים העומדים על סדר היום הציבורי. אחת הטכניקות שבה נהגו הנתבעים לעשות שימוש בתכניתם היא "שיחת טלפון מפתיעה", ללא הכנה מוקדמת, למרואיין. זהו לשיטתם כלי סאטירי שמטרתו לעורר ביקורת, מחלוקת, תהיות ביחס לתכנים שמעלה המרואיין, ולעתים לחרוג מכללי השיח המקובלים, ולהציג את המרואיין באור מגוחך.

3. ביום 17/6/03 אירע פיגוע טרור בכביש חוצה ישראל (כביש מס' 6) ובו נרצחה הילדה בת ה-7 נועם ליבוביץ ז"ל.

ביום 19/6/03 שודרה בערוץ 10 התכנית "שי ודרור". התכנית כללה דיאלוג סאטירי שענינו בסיקור התקשורת של הפיגועים בישראל. הדיאלוג איזכר את הפיגוע בכביש מס' 6 שבו נרצחה הילדה נועם ליבוביץ ז"ל. הדיאלוג ביקש, באמצעות הצגה גרוטסקית של הדברים, למחות על החלוקה הצינית והמקוממת, הנעשית ע"י התקשורת וע"י רשויות השלטון, בין פיגוע "גדול" לבין פיגוע "קטן", שבו נרצחה "רק" ילדה קטנה אחת, ואשר כביכול אינו מצדיק תגובה הולמת של מערכת הבטחון. הדיאלוג בא למתוח ביקורת על מחירון הדמים המחריד שבין ישראל והפלשתינים, שבו פיגוע "גדול" מצריך לכאורה תגובה חריפה יותר מפיגוע "קטן", זאת על אף שבמציאות, לסבל הנגרם מכל פיגוע אין מידה ואין מחיר.

התייחסות נוספת בתכנית "שי ודרור" לנושא הפיגועים היתה כאשר הועלתה התהייה (כביכול) האם אגרת הנסיעה בכביש 6 תוחזר לנפגעי הפיגוע. קטע זה נועד לשיטת הנתבעים להביע ביקורת ביחס לקהות אשר פשתה בציבור הישראלי עקב שיגרת הפיגועים הממושכת באותם ימים.

4. הגב' גלית ליבוביץ (אמה של הילדה שנרצחה בפיגוע) לא צפתה בתכנית "שי ודרור" הנ"ל, אך אנשים התקשרו אליה לדבריה בזעזוע, וסיפרו לה על התכנית. היא נפגעה מאד מן ההתבטאויות של הנתבעים, אשר להבנתה שמו ללעג את הפיגוע שבו נרצחה בתה. היא סבורה כי לא ניתן לתאר את הירצחה של ילדה קטנה אחת כמשהו "קטן", ועם כל הבנתה לחשיבות הסאטירה, התבטאות מסוג זה איננה סאטירה, אלא התעללות בבני אדם.

באמצעות מכרה שלה נוצר קשר בינה לבין התובע, עורך התכנית "דוקומדיה" (העוסקת, כזכור, בביקורת על התקשורת), וסוכם כי הגב' ליבוביץ תרואיין בתכנית זו, בענין יחסה של התקשורת אליה כאם שכולה בעקבות פיגוע טרור.

עובר לשידור תכנית דוקומדיה זו, פנה התובע אל ערוץ 10 וביקש את תגובת הנתבעים לדבריה של הגב' ליבוביץ. לא נמסרה תגובה אישית של הנתבעים, אולם נמסרה תגובה של ערוץ 10 ושל הנתבעת 3, כהאי לישנא: "אנו משתתפים בצערה הכבד של המשפחה. לא היתה לנו כל כוונה לפגוע בה. אם משהו מהדברים שנאמרו בתכנית פגע במשפחה, אנו מתנצלים על כך". תגובה זו נשלחה בטרם שידר התובע את תכנית דוקומדיה.

5. ביום 25/6/03 שודרה בערוץ 1 התכנית "דוקומדיה". התובע אירח בתכנית זו את הגב' ליבוביץ.

הגב' ליבוביץ מתח הביקורת על יחסם של גורמי התקשורת הישראליים כלפיה וכלפי בני משפחתה בימים שמיד לאחר הפיגוע. היא מחתה בין היתר על הקטע שבו הגדירו הנתבעים את

הפיגוע, שבו נהרגה בתה, כפיגוע "קטן", וכן על הקטע שבו הם העלו את השאלה האם הכסף (אגרת הנסיעה בכביש) יוחזר לה. לאחר מכן הקרין התובע בפני הגב' ליבוביץ חלק מתכנית "שי ודרור" מיום 19/6/03, שבה עסקו הם בפיגוע שבו נרצחה בתה, וזאת על מנת לשמוע את תגובתה לדברים שנאמרו שם. תגובתה היתה שהיא מבינה אמנם שמדובר בסאטירה וכי הכוונה ל"הפוך על הפוך", אבל לדעתה הנתבעים נעשו קהים, היא לא ראתה שום שריר זו בפניהם שעה שדיברו, שום דמעה, וזאת שעה שהם מדברים בקור רוח על ילדה בת 7 נרצחה בשנתה.

התובע אמר כי הנתבעים הוזמנו לאולפן על מנת להגיב לדברי הביקורת של הגב' ליבוביץ, אולם הם סירבו להופיע. התובע לא הקריא ולא הזכיר את דבר קיומה של תגובה בכתב שנמסרה, עובר לשידור תכניתו, ע"י ערוץ 10 והנתבעת 3.

בהמשך לכך ניסה התובע לאמץ את שיטת שיחת הטלפון המפתיעה, שבה עושים הנתבעים שימוש בתכניתם שלהם. הוא ניסה להשיג בטלפון, בו במקום, את הנתבע 1, ואכן השיג אותו, ואמר לו כי הם בשידור חי, וכי יחד עמו באולפן נמצאת אמה של הילדה שנרצחה בפיגוע בכביש 6. לשמע הדברים הללו, ניתק הנתבע 1 את השיחה.

התובע ניסה להשיגו שנית (כל זאת בשידור חי), אולם בפעם השניה נענתה השיחה ע"י המשיבון. התובע השאיר הודעה במשיבון, ואמר לנתבעים כי ברגע שהם ניתקו את השיחה הקודמת, הם איבדו את זכותם המוסרית לטלפן לאנשים אחרים (הכוונה לשיחת הטלפון המפתיעה, במסגרת תכניתם).

6. למחרת, ביום 26/6/03, התקשרו הנתבעים אל התובע, אמרו לו שהשיחה מוקלטת לשידור, וביקשו לשוחח עמו על תכנית דוקומדיה מן הערב הקודם. התובע סירב לשוחח עמם לאחר שהם (הנתבע 1) טרקו את הטלפון כאשר פנה הוא אליהם במסגרת תכניתו, אך אמר גם, כי הוא מוכן ורוצה לשוחח עימם, במסגרת תכניתו שלו, כשהוא מחזיק את המיקרופון ושואל את השאלות. הנתבעים לא שידרו שיחת טלפון זו בתכניתם, מחוסר ענין עתונאי.

7. באותו יום, 26/6/03, בערב, שודרה תכנית "שי ודרור". התכנית כללה שני מערכונים. להלן התמליל המלא של המערכון הראשון (אשר ייקרא להלן "שי ודרור 1"):

"תכנית 3 – 26/6/03 פנים.

מערכון סאטירה – יום פיגוע. פצועים שוכבים על הריצפה. עשן. שי פצוע מדמם קצת. דרור כמתי גולן, נכנס עם מיקרופון וצלם ומוניטור נייד.

דרור : שלום לכם, פה זה היה הפיגוע. שלום לך, מתי גולן דוקומדיה ערוץ 1.

אני רוצה לשאול אותך איך אתה מרוצה מהכיסוי התקשורתי עד עכשיו.

שי : איפה אשתי, ראית את אשתי? איפה אשתי, היא היתה איתי.

דרור : אני לא ראיתי אותה פה, אבל לעצם הענין, חבל לנו על הזמן, עוד לא נגמרה השבעה על

אשתך, בעצם אנחנו לא יודעים עדיין אם היא מתה או חיה, וכבר בתכנית הסאטירה עושים

ממכם צחוק, האם זה מצחיק גם אותך?

¹ לתצהיר גולדשטיין צורפו תמלילים מלאים של כל התכניות נשוא תביעה זו, אולם תמלילים אלה ר חוקים (מאד) מלהיות מדויקים. לכן, את הקטעים החשובים לענינו מתוך התמלילים הנ"ל תימללתי מחדש. מכאן ההבדלים בין הנספחים לתצהיר גולדשטיין לבין התמלילים, המדויקים יותר, כפי שהם מצוטטים כאן.

שי : איי... איפה אשתי? אני צריך את אשתי, איפה אשתי? היא היתה פה.

דרור : תראה, אני לא ראיתי אותה, בוא תראה ביחד איתנו, בוא תנסה לראות ביחד איתנו מה אומרים עליכם בתכניות הסאטירה.

שם לו מוניטור לידו, שי לא מצליח לסובב את הראש לראות.

דרור : בוא אני יעזור לך (מסובב לו את הראש לטלויזיה).

שי (בוכה).

דרור : זה לא מצחיק אותך, אני מבין. בוא תגיד לנו, איך הרגשת כשראית את הקטע הזה?

שי : הנה אשתי, הנה אשתי, היא חיה, אשתי חיה, היא שם, היא חיה, אני רואה אותה, ריקי.

דרור : אני לא ראיתי אותה, אבל לראות שצוחקים עליה אני ראיתי את זה בהחלט. בוא ביחד נעשה תרגיל לסאטיריקנים, ונעשה להם טלפון, לעמת אותם איתך ברגעך הקשים, בסדר?

שי : איי איי איי.

דרור (מתקשר בפלאפון): הלו! מתי גולן דוקומדיה ערוץ 1. נמצא איתי פה הפצוע מהפיגוע שאתם צוחקים עליו בתכנית, לגבי אישתו, שאולי היא מתה, ואולי לא, אני לא יודע, והבדיחה שאתם עשיתם עליה, הלו? הלו? הם ניתקו.

אתה רואה? הם ניתקו.

שי : אשתי חיה, אשתי חיה, ראיתי אותה.

דרור : טוב, אתה יודע מה, עזוב את זה, זה כבר נון אייטס. בסדר, שיהיה בהצלחה.

פיצוץ נוסף. עשן. גולן נפגע ונופל ליד הפצוע הראשון.

דרור : מתי גולן. דוקומדיה. ערוץ 1. אני רואה שבפיצוץ הזה אשתך בסוף נפטרה, אבל עוד לא התאוששנו מהפיצוץ הראשון וכבר עושים בדיחות על הפיצוץ השני, איך ההרגשה?

שי : איי... אני חושב שגם אתה נפצעת.

דרור : לא עזוב, אני סתם זקן.

שי : לא, אתה כולך מדמם.

דרור : אני מדמם מזיקנה, תאמין לי, זה לא, אל תתייחס אלי, אתה יודע מה? בוא נרים טלפון, נראה מה הסאטיריקנים חושבים על אדם שמדמם מזיקנה, אולי גם זה מצחיק אותם, אולי גם יעשו מזה סאטירה. מתי גולן דוקומדיה ערוץ 1. הלו?

להלן התמליל המלא של המערכון השני (להלן "שי ודרור 2") :

8.

תוכנית 3-26/6/03

פנים. שתי גברות בפארק – יום

דרור : איי מה שלומך, רננה, כמה זמן ...

שי : כן, דוואלה יותר מדי זמן ... אני התגעגעתי אלייך, מה זה איפה היית כל הזמן הזה.

דרור : אני על הגג, תמצאי אותי על הגגות, על גגות תל אביב, אני שואפת, אני אוהבת את המזגנים האלה, אני שואפת מזגנים, כל מזגן אני שואפת, מזגני חלון, מיני מרכזיים, מפוצלים, תני לי רק לשאוף, אני שואפת.

שי : אני שואפת ליותר, מזגנים לא מספק אותי חמודה, הייתי רוצה לשאוף את מתי גולן, איזה חמוד, איזה חמוד הא?

דרור : למה את לא עונה לו? פחדנית!! נמושה!! תעני תדברי!! ממה את מפחדת!! תעמדי מאחורי מה שאת עושה!! מה יש לך!! שפנה!! אם היה מתקשר אליי הייתי עונה לו.

שי : מה היית אומרת לו?
דרור : הייתי אומרת לו מה אני חושבת עליו.
שי : מה את חושבת עליו?
דרור : זה לא מה אני חושבת עליו, זה מתי אני חושבת עליו, אוי מתי, אומתי, מתי ...
שי : איי חמודה.
דרור : סליחה אני מצטערת, נסחפתי, הכריזמה שלו ... עזבי, תגידי מה את אומרת על בית מכרזים?
שי : מה קרה, ספרי פרטים!!
דרור : בית מכרזים בתל אביב נשרף, וקרס.
שי : אוי לי ולנפשי. אני השתתפתי במכרז, המכרז שלי נשרף?
דרור : איזה מכרז השתתפת?
שי : נתתי הצעה למצופים לידיים.
דרור : מה את צריכה מצופים לידיים?
שי : לידיים הכי נוח, פעם שמתים מצופים על הרגליים, כולי שקעתי למטה ורק הרגליים צפו חשבתי שאני טובעת, חשבתי שאני טובעת!!
דרור : נו,
שי : וטבעת? את רואה שלא, הנה אני פה איתך.
דרור : אה, נכון את באה למצעד הגאוה?
שי : מה פתאום, אני לא הולכת למקומות כאלה... סליחה.
דרור : מה, את נגד?
שי : מה פתאום, בטח שאני בעד, את לא יודעת עד כמה אני בעד ... אני מאוד מאוד בעד, את רוצה שאני אשכב איתך כאן, אני אראה לך כמה אני בעד, אני בעד, אני תמיד תמיד הייתי בעד.
דרור : גם אני בעד.
שי : את חושבת שמתים גולן בעד?
דרור : רגע, מה את אומרת פה עכשיו?
שי : אני לא אמרתי כלום, אני רק שאלתי שאלה.
דרור : לא, את אמרת משהו.
שי : תגידי לי, את מטומטמת? אני לא רמזתי כלום.
דרור : לא?
שי : אני שאלתי אם הוא בעד.
דרור : אני לא יודעת, אני לא דיברתי איתו לאחרונה למרות שלך היתה הזדמנות לדבר איתו ולא ניצלת אותה כראוי. אני לא באה אלייך בטענות או משהו, אבל תעשי מה שאת חושבת לנכון.
.....
התובע טוען כי המערכונים הנ"ל מהווים פרסום לשון הרע כלפיו, שכן, יש בהם כדי להעליב ולהכפיש אותו ולעשותו לבוז בעיני הבריות.

9. ביום 2/7/03, במסגרת תכנית "דוקומדיה", הזכיר התובע והקרין בשנית חלק מתכנית דוקומדיה הקודמת, כולל הקטע שבו התקשר אל הנתבע 1 והלה ניתק את הטלפון, הקריא את התגובה

בכתב שנתקבלה מאת ערוץ 10 והנתבעת 3, ואשר לא הוקראה בתכנית הקודמת, והוסיף דברים על הנתבעים ובין היתר כי הם "שידרו בתכניתם רצף של הכפשות והשמצות אישיות, למשל, שאני מדמם מזיקנה... השאלה היא מה זה שייך לענין, מה זה שייך לטענותיה של האם השכולה... זה נראה כמו מסע של השמצות אישיות וירודות במגמה להפחיד, להראות מה יקרה לאדם שיעז לבקר אותם... מי שמשיב על ביקורת עניינית בפגיעה אישית אינו עושה סאטירה אלא הנהלת חשבונות"....

10. ביום 3/7/03 שודרה תכנית "שי ודרור" (להלן "שי ודרור 3") ולהלן התמליל המלא של תכנית זו:

תכנית 4-3/7/03

פנים. מונולוגים מהפיגועים – יום

שי (יואש בן חנטון, מעלה יצהרים ד', מתנחל): תשמע... שבוע שקט... אה... לא נעים... תשמע, אתה קם בבוקר, פותח רדיו, שירים, ומדברים... על חופש גדול ובילויים. פ... ו... אנחנו תקועים פה בטרשים שלנו, ואנחנו אין לנו בילויים... אין לנו סרטים, מסעדות, פאבים... אין. יש פיגועים. ואם אין גם פיגועים, אז מה? אתה מבין... גם בנו צריך להתחשב.

דרור (יואב, בעל חברת אבטחה): יש לי פה 2,500 עובדים. לפני שנתיים היו לי 33. הקמתי אימפריה. תשמע, זה 2,500 משפחות, אז תשמע, אני לא אומר פיגוע כל יום, אבל מעכשיו בכלל לא?? כלום? אה... אתה יודע, מ-15 בחודש לכלום? המדינה זורקת אותי לכלבים, מה אני עושה עם 2,500 עובדים, אני מפטר אותם? ומה הם יעשו עם עצמם? הם רוסים, אתה יודע כמה השקעת בהכשרה שלהם? אנשים הגיעו לא ידעו להגיד מלה, היום שוטף, תפתח תיק, יש נשק אדוני? מה יש בפאוץ? רק על המילה פאוץ' עבדנו חודש...

שי (עדנה, אמא, תושבת געתון): תשמע, הבן שלי גר בתל אביב, אני געתון, ליד נהריה, אני גרה פה. ובשנתיים האחרונות דיברתי עם הבן 3, 4, פעמים בשבוע, תשמע, אחרי כל פיגוע הבן מתקשר, הכל בסדר, אני מנצלת את זה לשיחה שלאיזה 6,5 דקות. מאז שהתחילה ההודנה הזאת, הילד לא מתקשר, ההודנה הזאת פשוט מרחיקה בינינו. אין פיגועים, אין טלפונים.

שי ודרור: תשמע, מה אפשר להגיד, קשה... קשה... אז עושים קטעים על המצב הכלכלי ועל פוליטיקאים, ועושים קטעים על משפחה וזה הכל נחמד, אבל בוא נודה שזה לא זה, אין מה לעשות, פיגועים זה חומר, פיגועים זה חומר טוב, זה תמיד מעצבן זה תמיד מרגיז, זה תמיד מעורר דיון, ומאז ההודנה, בוא נודה... גם הרייטינג הולך ויורד, מה אני אגיד לך... מזל שנשאר לנו השואה לצחוק עליה.

כן, בלי השואה בכלל היינו יכולים לסגור את הבאסטה.

מתי גולן דוקומדיה ערוץ 1. אם אין פיגועים, אז אין סאטירה על פיגועים, ואז על מה אני אדבר. איך אני אוכל לנהל דיון בעד ונגד ועל גבולות הסאטירה. אתה יודע שאני חי מגבולות הסאטירה? אני כבר 96 שנה עוסק בדיון הזה. אני יודע אותו כמעט בעל פה. האם יש גבולות לסאטירה. כן או לא. ואם יש, איפה עובר הגבול הזה? האם שכול הוא גבול במדינה כמו שלנו או שגם על זה אנחנו

יכולים או אפילו חייבים לצחוק. איתי באולפן היום שי ודרור, גיא מרוז, אפרים סידון, החרצופים, ניקוי ראש, דזייגה ושומכר, אתה מבין, הדיון הוא אותו דיון כבר 96 שנה, רק הפרצופים מתחלפים. אז עכשיו לוקחים לי את הדיון הזה. מה נשאר לי לעשות? לשבת פה באולפן ולדמם לי?

קריין: אתה מדמם?

מתי: כן, אבל זה מזיקנה. אני מדמם מזיקנה. אל תתייחס אליי.

11. בהמשך, באותה תכנית, שודר מערכון נוסף (להלן: "שי ודרור 4") ולהלן תמלילו המלא:

תכנית 3/7/03-4

פנים. דיאלוג העולם התחתון – יום

דרור: תשמע, השבוע ניסו לחסל בפעם השישית את זאב רוזנשטיין.

שי: מי ניסה לחסל אותו?

דרור: כנראה משפחת אברג'יל מהעולם התחתון.

שי: אז למה רוזנשטיין לא לוקח מישהו מהעולם שיעזור לו?

דרור: זאב רוזנשטיין הוא בעצמו מלך העולם התחתון.

שי: רוזנשטיין ממרצפות רוזנשטיין הוא מלך העולם התחתון?

דרור: לא, אתה מדבר על אקרשטיין, אני מדבר איתך על זאב רוזנשטיין שהוא חזק בעולם התחתון, יחד עם משפחת אבוטבול, ומשפחת אברג'יל ומשפחת אלפרון ומשפחת אסלן.

שי: והרוזנשטיין הזה הוא לא מרגיש קצת לא שייך לקבוצה? אבוטבול, אברג'יל, אלפרון, אסלן,

ורוזנשטיין? אולי בגלל זה הם מנסים לחסל אותו.

דרור: המחסלים, אגב, הם רוצחים שכירים שמביאים אותם מחו"ל. הנה רק השבוע מצאו בחור שהגיע

מגרוזיה עם תמונה של האחים אברג'יל וחושדים שרוזנשטיין שלח אותו לחסל אותם. ואז יכול

להיות שהמחסל של רוזנשטיין נשלח על ידי אברג'יל, גם, באותה שיטה, מגיע מחו"ל, נותנים לו

תמונה ושולחים אותו לחסל.

שי: תמונה? מה הוא צריך תמונה? זה בעיה לזהות את רוזנשטיין? אתה נכנס למסעדה של העולם

התחתון, רואה את כולם מנגבים חומוס ושותים ערק, רק אחד אוכל רגל קרושה, שותה בורשט,

אתה אומר או, הנה הרוזנשטיין שאני מחפש.

תגידי, אולי נתקשר לרוזנשטיין?

דרור: בסדר אין בעיה. תתקשר אליו מהבית, אם אתה רוצה.

שי: למה? בוא נעשה לו שיחת טלפון מפתיעה.

דרור: לא לא לא, זה לא האיש להפתיע, תאמין לי.

שי: כמה עולה חיסול כזה היום?

דרור: 20 אלף דולר.

שי: אפשר לארגן כזה דבר?

דרור: כן, אתה צריך 20 אלף דולר, ותמונה של הבן אדם.

שי: תמונה יש לי פה (נותן לדרור תמונה).

דרור: מי זה, מתי גולן מערוץ 1 דוקומדיה?

שי: ששש... תעזוב, שששקט!!!

דרור : תן לי שבוע.

12. ביום 10/7/03 שודרה תכנית "שי ודרור" נוספת (להלן: "שי ודרור 5") ולהלן התמליל המלא :

תכנית 10/7/03-5

פנים. דיאלוג דם על היד – יום.

דרור : תשמע, שחרור האסירים יתחיל בקרוב, השב"כ התחיל לגבש רשימה של אסירים שישוחררו.

ואומרים שכולם הם פעילים זוטרים שביצעו עבירות קלות.

שי : מה? עברו באור אדום?

דרור : לא, אבל הם ביצעו עבירות קלות.

שי : מה זה עבירות קלות? הם לא שילמו אגרת טלויזיה, מה הם עשו?

דרור : לא נו, אתה יודע, הם חברים בארגוני טרור, אז עבירות קלות שקשורות בארגוני הטרור.

שי : מה זה עבירות קלות שקשורות בארגוני טרור? אתה מדבר על פיגועים קטנים כאלה.

דרור : אל תתחיל עם פיגועים קטנים, אתה מסתבך עם מתי גולן... (הטלפון של שי מצלצל)

דרור : עזוב, סנן, סנן.

שי : לסנן אותו?

דרור : כן. בקי

צור הם אומרים שאלה יהיו אסירים שאין להם דם על הידיים.

שי : ודם על הרגליים? נגיד, הוא דרך בשלולית של דם.

דרור : לא לא לא, דם על הידיים.

שי : ואם זה דם על החולצה, נגיד, הוא ניגב את הידיים?

דרור : לא לא, רק דם על הידיים.

שי : ואם זה רק יד אחת? יש לו דם רק על יד אחת?

דרור : דם על היד? אין דבר כזה, יש דג על הדן, שזו מסעדה מעולה, אבל אין דבר כזה דם על היד, יש רק

דם על הידיים.

שי : טוב. תגיד, בן אדם שמדמם מזיקנה יש לו דם על הידיים?

דרור : כן, אבל אפשר לשחרר אותו.

13. ולבסוף, ביום 31/7/03, שודרה תכנית "שי ודרור" נוספת (להלן: "שי ודרור 6") ולהלן התמליל

המלא :

תכנית 31/7/03-8

פנים. דיאלוג תמונה -יום.

דרור : תשמע, השבוע שני צעירים ישראלים שנסעו לארה"ב נעצרו בגלל שבתוך מטלטליהם היו תמונות

של רבנים, הרמב"ם, הבאבא סאלי, הרב עובדיה.

שי : מה, זאת עבירה להחזיק תמונות של הבאבא סאלי? נשמע לי כמו סטיה או סתם טירוף, אבל לא

ידעתי שזו עבירה בארה"ב.

דרור : לא, זאת לא עבירה.

שי : טוב, האמת שזו גם לא סטיה.

דרור : נכון.

שי : אבל זה טירוף.

דרור : טירוף זה כן, אבל זה לא הענין, מה שקרה זה שהאמריקאים חשבו שהתמונות האלה הן תמונות של מחבלים איסלמיים, למשל הרמב"ם דומה דמיון מפתיע לבן לאדן, אותו זקן, אותה בלורית שיער, אתה יכול לחשוב שהם באים ממש מאותו הכפר.

שי : אתה יודע שגם אותי עצרו פעם בארה"ב.

דרור : באמת? למה?

שי : תפסו אותי גם עם תמונה וחשבו שזה עזמי בשארה.

דרור : ומי זה היה?

שי : דודו זר.

דרור : אהה... למה אתה מסתובב עם תמונה של דודו זר?

שי : למה, זאת עבירה?

דרור : לא, אבל זאת סטיה.

שי : בסדר, וזה עוד כלום לעומת הפעם שתפסו אותי עם תמונה וחשבו שזה מתי גולן.

דרור : ומי זה היה?

שי : מתי גולן.

דרור : נו, והם שחררו אותך?

שי : כן, אין להם שום דבר נגד מתי גולן.

דרור : למה אתה מסתובב עם תמונה של מתי גולן?

שי : אתה יודע מה, אני לא יודע, אין לי מושג, אתה יודע, יש לי תמונה שלאשתי, של הילד, ושל מתי גולן.

דרור : מוזר, לי יש תמונה של אשתי, של הילד, ושל הכלב.

שי : זה אותו עקרון.

14. ביום 27/8/03 הגיש התובע את תביעתו זו, בטענה שהדברים המצוטטים לעיל מהווים לשון הרע על התובע, וכי הם נאמרו על מנת להכפיש ולהלבין פניו של התובע, וזאת מתוך נקמה של הנתבעים, בשל הביקורת העניינית שהתובע מתח עליהם בתכניתו.
15. הנתבעים טוענים כי אין בדיאלוגים הסאטיריים נשוא תביעה זו כל לשון הרע כלפי התובע, אלא ביקורת עניינית על התנהלותו העתונאית של התובע, שהיתה בלתי אתית ובלתי מקובלת בעשותה שימוש מניפולטיבי בסיבלה של האם השכולה. מדובר בתכנית סאטירית, וכל צופה סביר מבין שאין ליחס משמעות פשוטה, מילולית, לדברים הנאמרים, אלא עליו לפענח את הנאמר ולגלות את המשמעות הסמויה ואת הביקורת החבויה בדברים. כך למשל הביטוי "מדמם מזיקנה" נועד לטענתם למתוח ביקורת על תכניתו ודמותו הטלויזיונית של התובע, שהיא לדעתם מיושנת, שמרנית, לא רלוונטית, וקופאת על שמריה. הנתבעים נותנים את פרשנותם הם לכל אחד ואחד הדיאלוגים (פרי יצירתם) נשוא תביעה זו, ומראים מדוע, לדעתם, אין בהם משום הוצאת לשון הרע כלפי התובע. לחלופין הם טוענים כי מתקיימות להם ההגנות שלפי חוק איסור לשון הרע, וכן כי לא נגרם לתובע כל נזק.

חופש הביטוי אל מול הזכות לשם טוב

16. בפתח הדברים וכנקודת מוצא אזכיר את ההלכה הפסוקה לפיה הזכות לחופש ביטוי, ולעומתה הזכות לשם טוב, הן זכויות יסוד שוות מעמד במידרג זכויות האדם (רע"א 10520/03 בן גביר נ' דנקנר תק-על 1410 (4)2006, בעמ' 33 לפסה"ד). כבר בפסק הדין המנחה ד"נ 9/77 חבי החשמל נ' הוצאת עיתון הארץ פד"י לב 337 (3), בעמ' 343, 356, נקבע, שאין לזכות לחופש ביטוי מעמד-על לעומת זכותו של אדם לשמו הטוב, אלא מדובר בזכויות בעלות מעמד שווה². לאחר הקדמה קצרצרה זו, אעבור לדיון בביטויים נשוא התובענה שבפניי.

"מדמם מזיקנה"

17. תחילה אתייחס לביטוי "מדמם מזיקנה" אשר מופיע בתכנית "שי ודרור 1", בתכנית "שי ודרור 3", ובתכנית "שי ודרור 5" (נספחים ג', ה', ז' לתצהיר שי גולדשטיין). טענתם המרכזית של הנתבעים במשפט זה היא, כי תכניתם מוכרת לכל כתכנית סאטירית, כי בסאטירה לעולם אין להבין את הדברים כפשוטם ולפי מובנם המילולי, וכי כל הביטויים שבהם עשו שימוש טמונה ביקורת עניינית, בין ביקורת ספציפית על תכנית דוקומדיה שבה ריאין התובע, ימים ספורים לאחר הפיגוע, את האם השכולה, וביקש לעמת אותה בשידור חי איתם, ובין ביקורת כללית על התנהלותו ודמותו העתונאית והטלוויזיונית של התובע. כך, בנוגע ל"שי ודרור 1" ברור שאכן יש כאן ביקורת עניינית של הנתבעים כלפי התובע, המהווה תגובה ומשקל נגד לביקורתו של התובע כלפי הנתבעים, יום קודם לכן. הביקורת כלפיהם בתכנית דוקומדיה נסבה על הזלזול וחוסר הרגישות שהם מפגינים (לדעת התובע) כלפי נפגעי הטרור והמשפחות השכולות, ועל כך שהם הופכים את נושא הפיגועים לענין של שחוק, היתול, וחילופי "צחוקים", וזאת נומיים לאחר שילדה נרצחה בפיגוע. תגובתם של הנתבעים נוגעת באותו נושא שלגביו נמתחה הביקורת עליהם, ותגובתם אכן מהווה ביקורת עניינית על התובע. בתכנית שי ודרור 1 ישנה ביקורת על כך שאנשי התקשורת, והתובע בכלל זה, עטים על נפגעי הטרור מראיינים אותם סמוך מאד לאחר הפיגוע תוך פגיעה וזלזול מוחלט ברגשותיהם; ביקורת על התובע, שעימת את האם השכולה, ימים אחדים אחרי הפיגוע, עם התכנית "שי ודרור" שעסקה בהירצחה של בתה; ביקורת על התנהלותו העתונאית הלא אתית (לדעתם) בכך שנמנע מלהקריא באותו מעמד את תגובתם והתנצלותם. מדובר באמת בביקורת עניינית של התובע כלפי הנתבעים בענין העיסוק התקשורתי שלהם בסוגית הפיגועים, וביקורת נגדית ועניינית של הנתבעים כלפי התובע, באותה סוגיה. אילו הסתכם הענין רק בכך, לא היתה לתובע כל טענה כלפי הנתבעים במישור המשפטי, שכן, לגיטימי ומותר לנתבעים למתוח ביקורת עניינית על התנהלותו התקשורתית של התובע בנושא הפיגועים, וזאת גם בלשון סאטירית פוגעת ומעליבה (והשאלה אם הוא מסכים או לא, לביקורת לגופה, והאם היא מוצדקת או לא, לגופה, אינה ענין לכאן).

² מ"מ הנשיא לנדוי אף חיווה דעתו (שם, בעמ' 34) ש"אם בכלל יש מקום לדירוג בין השניים, הייתי מעמיד את הזכות (לשם טוב-צד ד')

18 . אלא שהנתבעים לא עצרו כאן. הם טבעו ביטוי חדש – התובע "מדמם מזיקנה", ביטוי שחזר ונשנה על ידם גם בתכניות הבאות. טוענים הנתבעים כי גם ביטוי זה הינו חלק מביקורת עניינית שהם מתחו על התובע (להבדיל מנסיון להעליב ולפגוע בו אישית). לטענתם, ביטוי זה משמעותו ביקורת על תכניתו ודמותו הטלויזיונית של התובע, שהיא מיושנת, שמרנית, נוקשה, לא רלוונטית, וקופאת על שמריה.

אינני מקבל טענתם זו. הנתבעים אישרו כי מעולם לא צפו בתכנית דוקומדיה של התובע, גם לא באותה תכנית דוקומדיה שהתייחסה אליהם, ואשר בה הרים התובע טלפון אליהם במפתיע (פרוי' עמ' 64 ש' 18-25). כיצד ייתכן אם כן שהם מבקרים את תוכניתו ודמותו האלוזיונית של התובע, תוכנית (ושמות) שאותה מעולם לא ראו?

טוען הנתבע מס' 1 בעדותו כי אמנם לא ראה את התכנית בעת ששודרה, אך ראה אותה למחרת בבוקר (פרוי' עמ' 65 ש' 2-5), והצפיה בתכנית זו היא שהביאתהו למסקנה בדבר דמותו הטלוויזיונית השמרנית והארכאית של התובע (עמ' 66 ש' 2-8).

אלא שעדותו זו אינה יכולה לעמוד, שכן, אין חולק שדווקא תכניתו זו של התובע בוודאי ובוודאי לא היתה שמרנית וארכאית. נהפוך הוא, התובע עשה בה שימוש בטכניקה החדשנית של "שיחת הטלפון המפתיעה", שהומצאה ע"י הנתבעים. התכנית זכתה לשבחים "מקיר אל קיר" בעתונות (ראה הכתבות שצורפו כנספחים ד' לתצהיר התובע). וגם הנתבע 1 עצמו אישר בעדותו שאין בקטע הזה שום דבר "שמרני" (פרוי' עמ' 66 ש' 12-15). כיצד אפוא התגבשה דעתם על דמותו הטלוויזיונית השמרנית והמיושנת, לטענתם, של התובע?

הנתבע 1 נאלץ, לכן, לשנות מתשובתו הקודמת, ואמר כי הוא מכיר את פועלו של התובע "ממה שכולם מכירים את פועלו מהעיתונות, מהתקשורת..." (עמ' 68 ש' 3-4).

19. כמובן שאין כל הסבר מדוע זה, בעוד שהנתבעים בתכניתם לא עסקו מעולם בדמותו של התובע, הנה, דווקא למחרת מועד שידורה של דוקומדיה, אותה דוקומדיה שבה התובע "עשה להם בית ספר" כדברי העתונאים ראה נספחים ד2, ד4, לתצהיר התובע) והציג אותם במערומיהם (בייחוד בקטע של שיחת הטלפון המפתיעה, שבה הנתבע 1 ניתק את הטלפון), דווקא אז הם החלו לפתע פתאום לעסוק בדמותו הטלוויזיונית, והחלו לבקר אותה בחריפות פעם אחר פעם במעין "מסע צלב" מתמשך (שאינו לדעת מתי היה מסתיים, לולא הוגשה תובענה זו). זה איננו "צירוף מקרים" מוזר, לא ניתן להסבירו. ההסבר הוא פשוט: לנתבעים, בעקבות תכניתו הנ"ל של התובע, נגרמה פגיעה דמיתית רצינית ביותר, התגובות בעתונות, בעיקר בגלל ניתוק הטלפון, (ראה נספחים ד1 - ד4 לתצהיר התובע, וכן עדותו של הנתבע 1, פרוי' 74 ש' 20-23, ועמ' 76 ש' 3-6). הם יצאו, לכן, למסע של נקם והתחשבנות עם התובע. אמת, יש בתכניותיהם גם ביקורת עניינית, ועליה – אין התובע מלין בתביעתו. אך יש בהן גם הכפשות אישיות, אלא הן נעשו במטרה לבזות את התובע שהמניע העומד מאחוריהן דבר אין לו עם ביקורת עניינית, ואולי גם להראות ברבים מה ייעשה לאיש אשר יעז למתוח ביקורת על הנתבעים. סאטירה לא נועדה לעלוב בפלוני ולבזותו מתוך מניעים של נקמות והתחשבנות אישית של הסאטיריקן עם אותו פלוני. כאמור בפרשת ע"א 4534/02 רשת שוקן נ' הרציקוביץ, פד"י נח (3) 558, בעמ' 571: "התיאורים הציוריים הרבים בכתבה מעוררים תחושה קשה שלפיה הכתבה כיוונה להשפיל ולבזות את הרציקוביץ". לא זו היא מהותה של סאטירה. סאטירה, בדרכה הבוטה והמתגרה, מטרתה לעורר דיון; להתסיס כדי להניח ענין ציבורי על סדר היום..."

20. מהי משמעות הביטוי "מדמם מזיקנה" בתכניותיהם של הנתבעים? במקרה הרגיל, "משמעות הדברים היא המשמעות "הרגילה" המקובלת בציבור, והמבחן הוא כיצד היה קורא סביר ("האדם ברחוב") מבין את הדברים (ע"פ 279/63 בלאן נ' נובוגורודצקי פד"י יח (2) 427, בעמ' 431, ע"א 723/74 הוצאת עתון הארץ נ' חב' החשמל פד"י לא (2) 281, בעמ' 300). אולם, כשמדובר בסאטירה,

אין לייחס לביטויים בד"כ את משמעותם המילולית, אלא "יש לייחס לביטוי את המשמעות הסבירה של המלים לפי הקשרן תוך התחשבות באופיה של הסוגה³ ובהתאם לתפיסות מקובלות של האדם הסביר" (פס"ד הרציקוביץ, בעמ' 570). על ביהמ"ש לקבוע מהי לדעתו המשמעות שהצופה הסביר יבין, ביודעו כי מדובר בסאטירה. אין להיזקק לשם כך למקורות פרשניים שאינם בידיעת "האדם ברחוב" (א' שנהר, "דיני לשון הרע", נבו הוצאה לאור, תשנ"ז – 1997, בעמ' 111). עצם העובדה שהנתבעים נזקקו לחוות דעתה של מומחית לבלשנות בכדי לפרש לביהמ"ש את משמעותם הסאטירית של הביטויים נשוא התביעה, אומרת דרשני.

21. אני סבור כי הביטוי "מדמם מזיקנה" הוא ביטוי שמשמעותו אינה ברורה ואינה מובנת לצופה הסביר. אם דרושה ראייה לדבר, אפנה לחוות דעתה של המומחית ללשון מטעם הנתבעים, ד"ר מירי הורביץ, הקובעת (בעמ' 4 לחוות דעתה) כי זהו ביטוי מקורי, מפתיע, ומעורר תהייה, משום שהוא עמוס מבחינה סמנטית. היא עצמה נותנת לביטוי זה שתי פרשנויות אפשריות, האחת – שמרנות, נוקשות, אנאכרוניזם, "מרובעות", חוסר פתיחות וכו'. והשניה – זלזול, בוז, הכפשה, נקמנות, העלבה, התחשבות אישית, הוצאת דיבה, הטלת רפש וכו'. הנה כי כן, ענין לנו בביטוי שמשמעותו אינה ברורה, ואשר אחת משתי המשמעויות, שהמומחית מטעם הנתבעים מייחסת לו, היא משמעות פוגעת ומעליבה. יתר על כן, בחקירתה הנגדית נתנה המומחית משמעות אחרת, שלישית במספר, לביטוי זה, והיא – שהדבר בא להציג את התובע כחלק התקשורת הצינית ורודפת הסקופים (פרו' עמ' 51-20). אם דרושה ראייה נוספת לכך שהביטוי הינו עמוס ובלתי מובן, אפנה לתכנית הטלוויזיה של לונדון וקירשנבאום (קלטת נ/26), שהתובע התארח בה, וירון לונדון מנסה להבין ושואל את התובע מה פשר הביטוי הזה. התובע לא ממש מצליח להסביר את פשר הביטוי, אך יודע לאמר כי (לטעמו) מדובר בביטוי שהוא מעליב יותר ופוגע יותר מן הביטוי "אידיוט זקן". כמו כן אפנה לכתבתו של מבקר הטלוויזיה של ידיעות אחרונות (נספח ט' 2 לתצהיר גולדשטיין) שאף הוא לא הצליח להבין את משמעותו "העמוקה" כביכול של הביטוי "מדמם מזיקנה", ופירש אותו פשוט כלעג על התובע.

22. כדי שביטוי סאטירי ייחשב ככזה ויהיה בעל ערך סאטירי הוא צריך להיות בר פענוח ע"י הקורא או המאזין או הצופה הסביר (עדות ד"ר הורביץ, בעמ' 45 ש' 12-15, ועדות הסאטיריקן אורי אורבך בעמ' 60 ש' 21-27). במקרה דנן נראה כי מדובר בביטוי שאינו ניתן להבנה או לפענוח ע"י הצופה הסביר. הצופה הסביר לא יבין כי מדובר בביקורת על היותו של התובע (לדעת הנתבעים) שמרן ומיושן, אלא יבין את הביטוי פשוט כנסיון לפגוע ולהעליב, ותו לא. ור' לענין זה חוות דעתה של המומחית מטעם הנתבעים ד"ר הורביץ (בעמ' 8), שם היא קובעת כי הדיאלוגים והביטויים נשוא תביעה זו "הם פוגעים במושא הביקורת, עולבים בו, לועגים לו, ומעוררים כעס, אפילו תיעוב, וזו בדיוק תכליתם". אמנם לדעתה ביקורת זו איננה מופנית כלפי מתי גולן האיש, אלא כלפי "התקשורת" ו"העתונאי", המהווה חלק מן "התקשורת", שהיא צינית ורודפת סקופים. אך אני מתקשה לראות את הצופה הסביר הרואה בטלוויזיה פעם אחר פעם את המוטיב לפיו מתי גולן מדמם מזיקנה, ומצליח להבין כי הכוונה איננה למתי גולן האיש, אלא למשהו אחר. אדרבה, סביר

³ הז'אנר, genre בצרפתית

להניח שהצופה, היודע כי התובע, בשתיים מתכניו, מתח ביקורת אישית על הנתבעים, יפרש את ביקורתם של הנתבעים כביקורת אישית על התובע, ולא על שום דבר אחר. אך ההבדל הוא, שבעוד שהתובע מתח ביקורת עניינית בלבד, הרי הנתבעים עסקו גם בביקורת עניינית, וגם בהכפשות אישיות, שמטרתן העלבה וביזוי לשמם.

סיכומה של נקודה זו, המשמעות הסאטירית, שהנתבעים מבקשים (בדיעבד, לצרכי משפט זה) להקנות לביטוי "מדמם מזיקנה", אינה ניתנת להבנה או לפענוח ע"י הצופה הסביר, ועל כן הדברים מתקבלים כפשוטם, כהעלבה וגידוף, ותו לא.

מצעד הגאווה

23. במערכון השני "שי ודרור 2" (נספח ד' לתצהיר גולדשטיין) קשרו הנתבעים את התובע ל"מצעד הגאווה" בדרך שניתן להבין ממנה כאילו התובע משתייך או קשור לקהילת ההומוסקסואלים והלסביות.

טוענת ב"כ הנתבעים כי בסך הכל נשאלה שם שאלה האם מתי גולן בעד מצעד הגאווה, והצגת שאלה למאן דהוא מהי עמדתו ביחס למצעד הגאווה, איננה שאלה מבזה או משפילה. הייתי מקבל טענה זו, אלמלא ההמשך המופיע שם :

שי : את חושבת שמת גולן בעד?

דרור : רגע, מה את אומרת פה עכשיו?

שי : אני לא אמרתי כלום, אני רק שאלתי שאלה.

דרור : לא, את אמרת משהו.

שי : תגידי לי, את מטומטמת? אני לא רמזתי כלום.

דרור : לא?

שי : אני שאלתי אם הוא בעד.

אילו נשאלה רק השאלה "את חושבת שמת גולן בעד?" "ניתן היה אולי לראות אותה כשאלה "תמימה". אך ההמשך בא להדגיש ולהפנות תשומת לבו של כל מי שלא שם לב או לא הבין : שים לב, יש כאן רמז לקיומו של קשר בין התובע לבין מצעד הגאווה, ואולי גם רמז להשתייכותו (כביכול) לקהילת ההומוסקסואלים.

אני דוחה אפוא את הטענה המיתממת כי בסך הכל נשאלה השאלה מהי עמדתו של התובע ביחס למצעד הגאווה.

24. טוענים הנתבעים כי בדיאלוג זה, שאף הוא סאטירי, ביקשו הם להדגיש את דעתם על תיפקודו העתונאי ודמותו התקשורתית של התובע על דרך הניגוד והקיסוב, קרי, הצגת הקונטרסט בין תכניתו הארכאית, האנכרוניסטית, והמאובנת של התובע, לבין מצעד הגאווה, הנחשב בעיני חלק מן הציבור כפיסגת הליברליות, החדשנות, הנאורות, והפתחות, בבחינת דבר והיפוכו. אני דוחה פרשנות זו מכל וכל. אכן, הנתבעים מצליחים, באופן וירטואוזי כמעט, לתת (בדיעבד) לתכניות נשוא תביעה זו פרשנויות שונות ומשונות, אך אין צורך להכביר במלים כדי להבין ששום צופה סביר לא היה מבין כך את הדיאלוג הנ"ל.

בענין ע"פ 279/63 בלאן פד"י יח (2) 427, בעמ' 431, אמר כב' השופט זוסמן כי "אין מזכים אדם מן האישום על שום שבדוחק ניתן לפרש את דבריו כדרך שבני אדם לא היו מבינים אותם". במקרה דנן נראה לי כי, אפילו בדוחק, איש לא היה מפרש את הדיאלוג הזה כפי שהנתבעים מנסים היום לפרש אותו. כל צופה הרואה את התכנית בטלויזיה היה מבין כי יש כאן רמיזה להשתייכותו (כביכול) של התובע לקהילת ההומוסקסואלים או לקשר שלו עם הקהילה הזאת. זוהי רמיזה שללא ספק יש בה כדי לבזות אדם בשל נטייתו המינית, כאמור בסעיף 1(4) לחוק איסור לשון הרע. אין באמירה זו ביקורת ואין לה שום קשר לביקורת על תכנית דוקומדיה של התובע, או על דמותו הטלויזיונית הארכאית והמיושנת. מדובר, גם כאן, בהעלבה והכפשה לשמה, והדברים ברורים.

ושוב בענין הפיגועים, ו"מדמם מזיקנה"

25. בתכנית "שי ודרור 3", מיום 3/7/03 (נספח ה' לתצהיר גולדשטיין) הוצג התובע כמי שמעונין כביכול בהמשך קיומם של פיגועים, שכן, "אם אין פיגועים אז אין סאטירה על פיגועים, ואז על מה אני אדבר? איך אני אוכל לנהל דיון בעד ונגד גבולות הסאטירה, אתה יודע שאני חי מגבולות הסאטירה?..."

כאן אני מקבל את פרשנותם של הנתבעים, שהיא פרשנות סבירה, המתקשרת לקונטקסט של התכנית בכללותה, ולז'אנר הסאטירי. מדובר בתכנית זו בביקורת על השימוש הבוטה והציני בשכול, באמצעי התקשורת השונים, וזאת תוך הקצנה והענקת נופך סאטירי לדברים. התכנית כוללת ראינות עם דמויות שונות המתיראות כביכול מפני מצב שבו אין פיגועים, שכן, הם מתפרנסים ובונים עצמם מפיגועים אלה. כך למשל "רואיינו" מתנחל; בעל חברת אבטחה; אמא דאגנית שבנה מתקשר אליה רק כשיש פיגועים; ואף בויס ראיון עם הנתבעים עצמם, שבו הם מבכים כביכול מצבש להעדר פיגועים, ועל כן רמת הדיאלוגים הסאטיריים בתכניתם יורדת בהתאם. בתוך הקונטקסט הזה הוצג ראיון גם עם התובע, שאף הוא (לדעת הנתבעים) עשה שימוש ציני בשכול ובנפגעי הטרור לשם העלאת הרייטינג של תכניתו דוקומדיה.

ואזכיר שוב כי שעה שהנתבעים עסקו בדמותו העתונאית של התובע, הם עסקו באופן סאטירי גם בדמותם שלהם ולעגו לעצמם בדמותם העתונאית. ברור בעיניי ש"הראיון" עם התובע, בתוך המכלול הזה, הוא סאטירה במיטבה, סאטירה המותחת ביקורת על תופעות שהן שליליות בעיני הסאטיריקן, ואשר הצופה יכול גם להבין אותה ככזאת, ולפענח את המסר החבוי בתוכה. אין בכך לשון הרע על התובע.

בהמשך התכנית הזאת נעשה שוב שימוש במוטיב "מדמם מזיקנה", אולם לכך כבר התייחסתי באריכות, ולא אחזור על הדברים.

העולם התחתון

26. באותה תכנית, בהמשך, מופיע דיאלוג נוסף "שי ודרור 4" (נספח ו' לתצהיר גולדשטיין). לטענת התובע, בדיאלוג הזה הציגוהו הנתבעים כאובייקט שיש להתנקש בו והכלילו אותו עם עבריני הצמרת שבמדינת ישראל.

הנתבעים טוענים כי דיאלוג זה בא בתשובה לטענת התובע בתכניתו, כאילו הם מנהלים נגדו "מסע של השמצות אישיות וירודות". את הטענה הזאת ביקשו הם לטענתם להעמיד באור נלעג, כאשר כביכול פתחו כנגדו במסע נקמה וחיסול בסגנון העולם התחתון. ספק בעיניי אם מי מן הצופים היה מבין כך את הדיאלוג הזה. מצד שני, אני סמוך ובטוח כי הצופים לא סברו שהתובע סומן, בתוכנית זו, כיעד לחיסול, פיזי או מקצועי, או כאילו יש להתנקש בו, או כאילו הוא עבריין או קשור לעולם התחתון. מדובר בדיאלוג סאטירי, שמשמעותו אינה לחלוטין ברורה לצופה הסביר. נראה בעיניי כי הצופה הסביר היה מפרש דיאלוג זה כמעין מהתלה קטנה, ולא היה רואה בכך פרסום העלול לפגוע בשמו הטוב של התובע או לפגום בהערכתו בעיני הבריות. במלים אחרות, אינני רואה בכך לשון הרע.

ושוב הפיגועים, ו"מדמם מזיקנה"

27. בתכנית "שי ודרור 5" (נספח ז' לתצהיר גולדשטיין) מופיע הקטע:

דרור : אל תתחיל עם פיגועים קטנים, אתה מסתבך עם מתי גולן.
(הטלפון של שי מצלצל).
דרור : עזוב, סנן, סנן.
שי : לסנן אותו?
דרור : כן...

הביטוי "לסנן" בהקשר זה דומה במשמעותו לביטוי "לצנזר", ואינני רואה בכך לשון הרע כלל. מדובר בביטוי וולגרי, אך לא בלשון הרע.

בהמשך מופיע שוב המוטיב של "מדמם מזיקנה", אליו כבר התייחסתי לעיל.

ההשוואה לכלב

28. ולבסוף, תכנית "שי ודרור 6", מיום 31/7/03 (נספח ח' לתצהיר גולדשטיין) שבה מופיע בין היתר הקטע הבא:

שי... : אתה יודע, יש לי תמונה של אשתי, של הילד, ושל מתי גולן.
דרור : מוזר, לי יש תמונה של אשתי, של הילד, ושל הכלב.
שי : זה אותו עקרון.

כאן, גם לדעת המומחית מטעם הנתבעים, ד"ר הורביץ, השוואתו של התובע לכלב אינה ניתנת להכחשה, והיא אף מוסיפה ואומרת כי ההשוואה לכלב הינה בוטה, קשה, צורמת, ומקוממת, אולם לדעתה ענין לנו ב"בת חוקית של הסאטירה מקידמת דנא" (עמ' 17 לחוות דעתה). הנתבעים מסבירים את השוואתו של התובע לכלב כרמז לביטוי המוכר המתאר את העתונאי כ"כלב השמירה של הדמוקרטיה", ביטוי אשר רוב העתונאים מתגאים בו, ורואים את תמצית מהות תפקידם כעתונאים.

לטענתם, מטרת הדיאלוג היתה להצביע על כך שהתובע לא הפנים (לדעתם) את עקרונות הדמוקרטיה וחופש הביטוי, ומעל בתפקידו ככלב השמירה של הדמוקרטיה.

"כלב השמירה" הפך לדעתם לכלב משפחתי רגיל, בפרט כאשר הביקורת נוגעת אליו. דומה כי שום צופה סביר, וגם לא צופה מתוחכם, לא היה מצליח לפענח את המשמעות שהנתבעים מייחסים (היום, בדיעבד) להשוואת התובע לכלב. אפילו המומחית מטעם הנתבעים, שהיא ד"ר לבלשנות, לא הבינה את המסר שהנתבעים (לטענתם היום) ביקשו להעביר דרך הדיאלוג הזה, ופירשה את הדיאלוג באופן שונה לחלוטין מכפי שהם מפרשים אותו. לדעתה, כוונת הדיאלוג הנ"ל היא "לגלוג עצמי של שי ודרור על עצמם עד כמה מתי גולן הנכיח את עצמו בחייהם, שהם מסתובבים עם התמונה שלו, כמו שמסתובבים עם תמונה של האשה, ילד וכלב" (פרו' עמ' 55 ש' 12-9). אכן, אם אפילו בלשנית מומחית מטעם הנתבעים לא הצליחה לרדת לעומק המשמעות שהנתבעים כיוונו אליה, כיצד ניתן לצפות מה צופה הסביר – ויהיה מתוחכם ככל שיהיה – להבין את כוונתם?

29. ד"ר הורביץ סבורה כי די בכך שהיוצר התכוון לאמירה סאטירית, כדי שהיא תיחשב ככזו, גם אם לא הובנה כך ע"י הקוראים או הצופים (פרו' עמ' 39 ש' 10-4).

אני מניח שקביעה זו נכונה במישור הספרותי, אולם במישור המשפטי, אמת המידה לבחינת לשון הרע אינה תלויה בכוונת המפרסם (ע"א 1104/00 **אפל נ' חסון** פד"י נ"ו(2) 607, בעמ' 617, ע"א 723/74 **הוצאת עתון הארץ נ' חב' החשמל** פד"י לא (2) 281, בעמ' 300 למטה, וכן ע"א 740/86 **תומרקין נ' העצני** פד"י מג (2) 333, בעמ' 337. גם אם ישכנע הנתבע את בית המשפט שלא התכוון לאמר על התובע את הדברים העולים מן הפרסום, לא יהיה בכך כדי לפטור אותו מחבותו (שנהר, בעמ' 390 למעלה).

המבחן הוא – מהו המובן שאדם סביר היה מייחס לפרסום, ולא מה היתה כוונתו החבויה והמתוחכמת של היוצר. כפי שאומר בצדק התובע בסיכומיו, במקרה זה, אף אדם מלבד הנתבעים עצמם לא מסוגל היה לפענח את כתב החידה הסאטירי הזה. על כן, הצופים מן הסתם הבינו את ההשוואה לכלב כפשוטה, כרצון להשפיל ולבזות את התובע, השוואה שהיא (כדברי ד"ר הורביץ בחוות דעתה) בוטה, קשה, צורמת, ומקוממת.

30. לסיכום עד כאן, דעתי היא שהביטויים אשר יש בהם משום פרסום לשון הרע על התובע הם: הביטוי החוזר ונשנה "מדמם מזיקנה"; הקישור של התובע למצעד הגאוה; והשוואתו של התובע לכלב.

בהקשר לביטוי "מדמם מזיקנה" אעיר כי ייתכן מאד שלא היה מקום להטיל חבות על הנתבעים, אילו הופיע ביטוי זה פעם אחת. במקרה כזה הייתי **אולי** נוטה לדעה כי מדובר בענין של מה בכך. לא כן כשמדובר בהטבעת תג קבוע של "מדמם מזיקנה" על התובע, כמעט "שטיפת מוח" של הציבור, השומע שוב ושוב כי התובע "מדמם מזיקנה", באופן שאנשים בציבור עלולים לזהותו, ולבזותו, כ"מדמם מזיקנה".

לכך מצטרפת גם העובדה שזה איננו כינוי ההעלבה היחיד שהנתבעים עשו בו שימוש כלפי התובע. גם אם בחינתו של כל ביטוי וביטוי בנפרד יכולה היתה **אולי** להותיר ספק בדבר הכוונה לפגוע בתובע אישית, הרי משקלם המצטבר של הביטויים והכינויים בהם כינו הם את התובע, והעובדה

שעסקו בו פעם אחר פעם, בתדירות כה גבוהה⁴, מוכיחים כי מדובר אכן במסע העלבות והכפשות, מתוך מניע של נקם והתחשבנות אישית.

31. וכך קבע כב' הנשיא ברק בפרשת **לוני הרציקוביץ'** (שם, בעמ' 569) –

”אולם בצד המשקל שניתן לחופש הביטוי בעת עריכת האיזון הראוי בענין הבעת דעה מהסוג הטהור”, יש לזכור כי גם ביטוי כזה עלול לפגוע בכבודו של אדם ולבזותו. אין לאפשר כל השתלחות פוגענית ולו מכיוון שהיא חוסה תחת הסוגה של פרודיה או סאטירה. העלבות והכפשות אינן מוגנות. במקרים כאלה תגבר זכותו של התובע לשם טוב”.

ובפרשת ע"א 9462/04 **מורדוב נ' ידיעות אחרונות** תק-על 2500 (4) 3500 נאמר, מפי כב' השופט ריבלין (בפיסקה 9 לפסה"ד) –

”הנה כי כן, חופש הביטוי אינו חופש הביזוי, והזכות להשמיע אינה הזכות להשפיל. הזרוע המילולית המשתלחת כואבת, לעתים, לא פחות מן הזרוע הפיזית, וכשם שהחרות להניף את האחרונה מוגבלת על ידי קצה אפו של הזולת, כך גם החופש לשגר את הראשונה מתוחם על ידי כבודו של האחר”.

לשון הרע על דמות ציבורית

32. יחד עם זאת, וכפי שנאמר שם בהמשך –

”חשיבותו של חופש הביטוי אכן גוברת, מקום בו מדובר בהבעת דעה בענינים ציבוריים ובנוגע לאישים הנושאים תפקידים ציבוריים”.

וכן בפרשת **הרציקוביץ'** (בעמ' 570) –

”המשקל שיש להעניק לזכות לשם טוב נחלש גם כאשר מדובר בדמות ציבורית אשר לה גישות רבה לכלי התקשורת, ואשר נמצאת במרכז של פולמוס ציבורי”.

ואכן, הנתבעים טוענים כי התובע הינו דמות ציבורית, אשר יש לו גם נגישות רבה לכלי התקשורת, נגישות שהתובע אף ניצל אותה בפועל, ועל כן בנסיבות אלה יש ליתן משקל גדול יותר לחופש הביטוי.

⁴ הנתבעים מציינים את חזרתם שוב ושוב ל”טיפולי” בדמותו של התובע (”אייטס חוזר”), כאילו הדבר מהווה חלק מן הסוגה הסאטירית שהם עוסקים בה. סבורני כי חוות הדעת השונות שהוגשו בתיק זה מטעם שני הצדדים (ד”ר אלכסנדר, ד”ר הורביץ, ומר אורבך) אינן תומכות בטענה כי זהו אחד המאפיינים של הסאטירה. גם בחווה”ד של ד”ר הורביץ (על 17 עמודיה) לא מצאתי התייחסות (למעט איזכור שולי, בעמ' 7) למוטיב זה.

33. התשובה לכך היא, שההגנה המוגברת הניתנת לחופש הביטוי כשמדובר בדמות ציבורית, תכליתה להגן על הפן הציבורי של חופש הביטוי, קרי: קידום זרימתם החופשית של המידע, הרעיונות, והתפיסות החברתיות החיוניות למשטר דמוקרטי (רע"א 10520/03 בן גביר נ' דנקנר תק-על 2006 (4) 1410, בעמ' 40 לפסה"ד). המשקל המיוחד הניתן לחופש הביטוי במקרים כאלה, ניתן על מנת לאפשר הבעת דעה וביקורת חופשית, גם קיצונית, בוטה, וחרیפה, בעניינים שיש לציבור ענין בהם. אולם ההתבטאויות נשוא תובענה זו⁵ אין בהן כדי לקדם ענין ציבורי, ואין הן עוסקות בנושאים אשר לציבור ענין בהם. נהפוך הוא –

"עיקרן בדברי עלבון, גידופים, ונאצה, שמטרתם נועדה, כל כולה, לפגוע בפרט, ולא לקדם ענין ציבורי אמיתי. הדברים הושמעו שלא במסגרת ביקורת עניינית, נוקבת ככל שתהא, כלפי תנועה אידיאולוגית ומנהיגיה, אלא התמקדו בהשמעת אמירות שנועדו להשפיל ולפגוע. קשה למצוא ענין ציבורי בביטוי שעיקר תכליתו לפגוע ולגדף, ואין מאחוריו אמירה תוכנית עניינית. כזה היה המקרה בענייננו. אין בעצם היותם של הפוגע והנפגע פרטים המוכרים בציבור, והעובדה כי ההתבטאויות הושמעו בכלי תקשורת רב תפוצה, כדי להפוך את האמירות לבעלות ענין ציבורי" (פרשת בן גביר נ' דנקנר, בעמ' 37).

ובע"א 3199/93 קראוס נ' ידיעות אחרונות, פד"י מט(2) 843, בעמ' 877 –

"אימוץ הכללים המעניקים מעמד מיוחד לזכות הביקורת בנושאים בעלי ענין ציבורי המתייחסים לנושאי משרה ציבורית אין בו כדי להתיר לכלי התקשורת כתיבה שלוחת רסן או לשחררם מכל סייג".

וכן ראה במאמרו של כב' השופט בדימוס דב לוי –

"תנאי שאין בלתו הוא, שהפרסום נעשה בניקיון כפיים, ומתוך רצון לתרום באמת ובתמים למטרה ציבורית ראויה... הפרסום צריך להיות נטול כוונה רעה והתייחסות אישית לא עניינית כלפי הנפגע". (ד' לוי, "חופש הביטוי אל מול הזכות לשם הטוב (איזונים והגנות)", ספר שמגר – מאמרים חלק א', תשס"ג 2003, 47, בעמ' 77).

34. דברים אלה יפים גם למקרה שבפניי. אמירותיהם ורמיזותיהם החוזרות של הנתבעים ביחס לגילו של התובע, נטייתו המיניית (כביכול), והשוואתו לכלב, אין בהם כל ענין ציבורי, ואין מאחוריהם כל אמירה תוכנית עניינית (הניתנת לפענוח ע"י הצופה הסביר). גילו או נטייתו המיניית של התובע אינם דברים העומדים או שראוי שיעמדו על סדר היום הציבורי, אין בהם כדי לעורר דיון ציבורי או ענין ציבורי, ואין הם מעניינים איש. ברור לגמרי שמדובר בהטחת עלבונות אישיים

⁵ וכוונתי מכאן ואילך רק לאלה שמצאתי כי הן בבחינת לשון הרע

ותו לא, בתגובה ל"מגה פדיחה", כדברי אחד העתונאים (נספח ט' 2 לתצהיר גולדשטיין), שהתובע עשה לנתבעים, אכן, כשמדובר בהבעת דעה על דמות ציבורית, ניתן חופש ביטוי רב יותר, אך זאת על מנת לאפשר הבעת דעה וביקורת בעניינים ציבוריים. לא חופש לבזות, לפגוע, ולעלות בדמות הציבורית באופן אישי, ללא שום קשר לביקורת עניינית על פועלה, התנהגותה, ודמותה בציבור.

ועוד מפרשת **בן גביר נ' דנקנר**, מספר אמירות הקולעות גם למקרה שבפניי –

"העובדה כי אמירה פוגענית נאמרת בגידרו של שיח ציבורי וכלפי אנשים המעורבים בענייני ציבור, אין פירושה כי ניתן היתר בלתי מוגבל ללשון משתלחת, לביזוי, ניאוף, והשפלה של הזולת גם בהיותו איש ציבור ... חשוב לזכור כי פגיעותו של אדם בפני השפלה וביזוי אינה מתקחה גם בהיותו איש ציבור". (שם, בעמ' 40 לפסה"ד).

"לא נשמרה האבחנה הראויה, גם אגב שימוש באמצעי התקשורת, בין הבעת דעה ביקורתית הוגנת, לבין השפלה וביזוי של הזולת. גם שמו של אדם, המעורב בענייני ציבור, החשוף עמדותיו ובהתנהגותו לביקורת נוקבת ככל שתהא, אינו הפקר, וכבודו אינו נתון למירמס, ואין חרות לנאצו ולהלוט בו בדרך החורגת מתחום הסביר גם בתחומי חופש הביטוי בשיח הציבורי" (שם, בעמ' 47 לפסה"ד).

ההגנות

35. הנתבעים נסמכים על הגנת תום לב, ובאופן ספציפי על הגנת סעיף 15(4) וסעיף 15(6) לחוק איסור לשון הרע, שזה נוסחם:

"15. הגנת תום לב

במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה אם הנאשם או הנתבע עשה את הפרסום בתום לב באחת הנסיבות האלו:

(4) הפרסום היה הבעת דעה על התנהגות הנפגע בתפקיד שיפוטי, רשמי, או ציבורי, בשירות ציבורי או בקשר לענין ציבורי, או על אפיו, עברו, או דעותיו של הנפגע, במידה שהם נתגלו באותה התנהגות.

.....

(6) הפרסום היה ביקורת על יצירה ספרותית, מדעית, אמנותית, שהנפגע פרסם או הציג ברבים, או על פעולה שעשה בפומבי, או אחרת, ובמידה שהדבר כרוך בביקורת כזאת – הבעת דעה על אפיו, עברו, מעשיו, או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה ידיעה או פעולה".

36. אני סבור כי הגנות אלה אינן עומדות לנתבעים, וזאת ממספר טעמים.

ראשית, כדי לחסות בצילן של ההגנות הללו, יש להוכיח בראש ובראשונה כי עסקינן ב"הבעת דעה" או ב"ביקורת". הפסיקה עסקה בהרחבה בשאלה מתי הפרסום ענינו בהבעת דעה ומתי ענינו בהצגת עובדות. במקרה שבפניי, אין מדובר בעובדות, וגם לא בהבעת דעה. אמת, הדיאלוגים של שי ודרור

נועדו להביע דעה ולמתוח ביקורת חריפה על התובע והתנהגותו התקשורתית בתכנית דוקומדיה מיום 25/6/03, ובאופן רחב יותר – על התקשורת ואנשי התקשורת המפגינים קהות חושים וזלזול בכאבם של נפגעי הטרור והמשפחות השכולות. אלא שלא על כך הוגשה התובענה. התובענה הוגשה בגין מספר ביטויים ספציפיים, החורגים מגידרה של הבעת דעה או ביקורת, ועוברים לתחום של העלבות והכפשות גרידא. אלה – אינן חוסות בצילה של הגנת "הבעת דעה" בתום לב. בענין ע"א 809/89 **משעור נ' חביבי** פד"י מז (1) 1 בעמ' 9-10, נאמר כי הגנת סעיף 15(4) לחוק "עשויה לעמוד למי שדבריו, כלשונם וכרוחם, נושאים אופי של ביקורת על השקפתו או על התנהגותו של נושא הפרסום. הגנה זו איננה עומדת למפרסם אם חרג בדבריו מתחום הסביר בנסיבות הענין". אני סבור כי הביטויים "מדמם מזיקנה" (שחזר שלוש פעמים, בתכניות שונות), ההשוואה לכלב, והרמיזה (העבה) לגבי "מצעד הגאווה", אינם מהווים ביקורת או הבעת דעה על התובע או על התקשורת בכלל. הם באו אך לבזות ולהשפיל את התובע אישית, והם חורגים מתחום הסביר בנסיבות הענין.

37. שנית, הגנת סעי' 15(4) (מתייחסת להבעת דעה על התנהגות הנפגע בקשר לענין ציבורי). "ענין ציבורי" הוא ביטוי עמום, שעשוי להתפרש בשתי דרכים, האחת – שהפרסום בפני עצמו יכול להביא תועלת לחברה, והשניה – שקיים ענין ציבורי בעצם זה שיתקיים דיון ציבורי בנושאים מסוימים ובפורומים מסוימים, ללא חשש (ח' גנאים, מ' קרמניצר, ב' שנור, "לשון הרע – הדין המצוי והרצוי", המכון הישראלי לדמוקרטיה, המכון למחקרי חקיקה ולמשפט השוואתי ע"ש סאקר, האוניברסיטה העברית, ירושלים, התשס"ה – 2005, בעמ' 305).

לענין זה על ביהמ"ש לבחון בין היתר את השאלות הבאות: "עד כמה עוסק הפרסום בדמות ציבורית ובקשר לנושא המעורר ענין ציבורי; מהי התועלת הציבורית שבפרסום; עד כמה הפרסום ברבים תוך פגיעה בשמו הטוב של הנפגע היה רלוונטי ונחוץ להשגת התועלת הציבורית; והאם התועלת שבפרסום גוברת על הנזק הצפוי לשמו הטוב של הנפגע" (ע"א 1104/00 **אפל נ' חסון** פד"י נו (2) 607 בעמ' 623, ע"א 9462/04 **מורדוב נ' ידיעות אחרונות** תק-על 2500 (4) 3500, בעמ' 8, רע"א 10520/03 **בן גביר נ' דנקנר** תק-על 2006 (4) 1410, בעמ' 41-40).

ותשובתי לשאלות אלה כסידורן, במקרה שבפניי: כבר עמדתי על כך ששאלת גילו של התובע (וגם השאלה האם דמותו הטלויזיונית היא שמרנית, אנכרוניסטית ומאובנת) כמו גם שאלת נטייתו המינית, או השוואתו חסרת הפשר לכלב, אינם מעוררים כל ענין "ציבורי"; אין בביטויים הללו כל "תועלת ציבורית", אלא רק תחושת סיפוק אישית לנתבעים, ש"גמלו" לתובע על הפגיעה תדמיתית שנגרמה להם (בעיקר עקב ניתוק הטלפון על ידם, כשהוא עשה להם שיחת טלפון מפתיעה); הפגיעה בשמו הטוב של התובע לא היתה רלוונטית ולא היתה נחוצה כלל ועיקר לשם העברת המסר שאותו ביקשו הנתבעים להעביר לציבור; הנזק שעלול היה להיגרם לשמו הטוב של התובע בוודאי ובוודאי רב מן התועלת שבפרסום.

מסקנתי היא אפוא כי לא רק שאין במקרה זה "הבעת דעה", או "ביקורת", אלא דברי גידוף ועלבון סתם; גם אין כאן הבעה דעה "בקשר לענין ציבורי".

38. **ושלישית**, הגנת סעיף 15 לחוק ניתנת, כמובן, רק למי שעשה את הפרסום בתום לב. הנטל להוכחת תום הלב מוטל על הנתבעים (ע"א 670/79 פד"י מא (2) 169, בעמ' 201-200), ואני סבור כי הנתבעים במקרה שבפניי לא השכילו להרים את הנטל הזה.

אכן, ביקורתם על מה שהם רואים כהתנהגות עתונאית קלוקלת של התובע ב"דוקומדיה", תוך ניצול סיבלה של האם השכולה, והכל למטרת יצירת "אייטם" והעלאת ה"רייטינג" של תכניתו, היא ביקורת בתום לב. לא כן השימוש בביטויים המעליבים נשוא תובענה זו, ביטויים אשר אינם מהווים ביקורת ואין להם כל קשר לביקורת על התנהלותו התקשורתית של התובע. לגבי אלה – לא הוכיחו הנתבעים כי פעלו בתום לב.

הנתבעים מבקשים בסיכומיהם להוכיח את תום לבם באמצעות חזקת תום הלב הקבועה בסעיף 16(א) לחוק. חזקת תום הלב מתקיימת מקום שהוכח כי הפרסום נעשה "באחת הנסיבות האמורות בסעיף 15", ותנאי נוסף הוא, "שהפרסום לא חרג מתחום הסביר באותן נסיבות". במקרה דנן, כפי שהראיתי לעיל, הפרסום לא נעשה באחת הנסיבות האמורות בסעיף 15. כמו כן – הפרסום חרג גם חרג מתחום הסביר בנסיבות הענין: סביר בתכנית סאטירה למתוח ביקורת, חריפה, צינית, פוגענית, ולעגנית ככל שתהיה. לא סביר, גם לא בתכנית סאטירה, לעסוק בגידופים והעלבות אישיות, שאין להן שום קשר ענייני לביקורת או למסר שבתכנית, ומטרתן היחידה היא התחשבות אישית. אני קובע אפוא כי לא נתקיימה חזקת קיומו של תום לב (והנתבעים, כאמור לעיל, גם לא הוכיחו תום לבם, בדרך אחרת).

למעלה מן הצורך אציין כי אפשר שאף הוכחה חזקת העדר תום לב, זו האמורה בסעיף 16(ב)(3): סעיף זה ענינו בכוונתו של המפרסם. "כוונת המפרסם לפגוע במידה גדולה משהיתה נחוצה באופן סביר תוכל להילמד, למשל, מיחסים מיוחדים שבין המפרסם לנפגע, היכולים להעיד על נטיה ל"סידור חשבונות" באמצעות הפרסום" (ז' סגל, "הזכות לפרטיות למול הזכות לדעת" עיומ"ש ט' 175, בעמ' 199). עשיית פרסום מתוך מטרה לפגוע בתובע עשויה ללמד על העדרו של תום לב (שנהר, בעמ' 262). כינוי התובע, פעם אחר פעם אחר פעם, "מדמם מזיקנה", הרמז כי הינו (כביכול) הומוסקסואל, והשוואתו לכלב, נעשו מתוך חיסול חשבונות ומתוך רצון לפגוע בו אישית. השימוש בביטויים או במטפורות אלה לא היה דרוש לשם העברת המסר והביקורת על התובע. הדבר נעשה מתוך כוונה לפגוע בו במידה גדולה משהיתה סבירה לשם העברת הביקורת.

39. סיכומו של דבר, אני דוחה טענת הנתבעים כי הביטויים והדיאלוגים נשוא תובענה זו מוגנים עפ"י סעי' 15(4) ו-15(6) לחוק איסור לשון הרע.

אני דוחה גם את טענת ההגנה של "מעשה של מה בכך" לפי סעיף 4 לפקודת הנזיקין. גם אם כל אחד ואחד מהביטויים נשוא תובענה זו יכול היה, כשהוא לעצמו, לחסות בצילה של טענת הגנה זו (ואינני מביע דעה בענין), הרי משקלם המצטבר של כל הביטויים הללו יחדיו, העובדה שהשתלחות בתובע חזרה ונשנתה שוב ושוב, מעשה רדיפה, והמניע העומד מאחורי כל אלה (נקמנות וחסול חשבונות) – כל אלה שוללים את הגנת "מעשה של מה בכך" (ר' א' ברק בספר "דיני הנזיקין, תורת הנזיקין הכללית", בעריכת ג' טדסקי, מהד' 2, ירושלים, תשל"ז, בעמ' 339).

4. לסיכום חלק זה, אני מסכים לדברי ב"כ התובע בסיכומיו (סעי' 73) כי מקרה זה עוסק "בניצול ציני של הנתבעים את הבמה התקשורתית שהועמדה לרשותם, על מנת להתנגח בגולן ולעלות בו, בלא שיהיה לציבור הצופים בתכניתם שום ענין בכך, בלא לעורר שום דיון ציבורי, ובלא שהציבור יהיה

מסוגל בכלל להבין את אותם מסרים ענייניים כביכול שהנתבעים טוענים (בדיעבד) לקיומם".
הנתבעים לא התיימרו לעורר דיון ציבורי כלשהו או לעסוק בנושא שיש לציבור ענין בו, אלא רק לשים את התובע ללעג ולקלס, כמעשה נקם והתחשבנות על הפגיעה התדמיתית שנגרמה להם.
לא למותר לצטט כאן את דעתו של נציב תלונות הציבור של הרשות השניה לטלויזיה ורדיו, במכתבו מיום 9/2/03⁶ (נספח י"ד לתצהיר התובע) שם הוא כותב כי: "ריבוי ההופעות של דרור ושי יורד לעתים לרמה מבישה שבה אין מדובר בסאטירה כל עיקר אלא בהטרדה חלולה, בביזוי, או העלבה לשמה, של "קרובן" השיחה. בעשותם כך, שומטים הסאטיריקנים את מהות תפקידם ומצטרפים לגסי הרוח ולמכוערים שסביבנו".

אני קובע, לסיכום, כי הביטוי "מדמם מזיקנה", בהישנותו פעם אחר פעם, הקישור של התובע למצעד הגאווה, והשוואתו של התובע לכלב, כל אלה מהווים פרסום לשון הרע על התובע, והם אינם חוסים בצילה של אף אחת מן ההגנות הקבועות בחוק.
האחריות לפרסום לשון הרע מוטלת ביחד ולחוד על הנתבעים 1,2, שהם הכותבים והמגישים של התכניות, ועל הנתבעת 3, שהיא המפיקה והעורכת של התכניות.

הפיצוי

41 בפרק הפיצויים מבקש התובע פיצויים בסכום עתק וחסר כל פרופורציה של 600,000 ₪, ולחלופין הוא מבקש פיצוי ללא הוכחת נזק לפי סעיף 7א'(ג) לחוק, בסכום של 100,000 ₪. הנתבעים טוענים כי הבקשה לפיצוי ללא הוכחת נזק היא בגדר הרחבת חזית, שכן, סעד זה לא נכלל בכתב התביעה, והועלה ע"י התובע לראשונה בסיכומים. על כן, לשיטתם, יש לדחות בקשה זו על הסף.
אינני מקבל טענתם. נכונה טענת ב"כ התובע, כי הנזק כלל אינו אחד מיסודות העוולה של פרסום לשון הרע (שנהר, עמ' 367). כתב התביעה צריך שיכלול את העובדות המקימות את כל מרכיביה של העילה, ו"נזק" איננו אחד מהם (שנהר, עמ' 420). התקנות מחייבות לכלול בכתב התביעה את הסעד המבוקש, והסעד שהתובע ביקש בכתב התביעה הוא פיצויים בסך 600,000 ₪. בקשתו החלופית לפסוק לו פיצויים ללא הוכחת נזק בסך של 100,000 ₪ אינה חורגת מן הסעד שנתבקש בכתב התביעה, לא מבחינת מהות הסעד (פיצוי כספי), ולא מבחינת הסכום. אין כל חובה לפרט בכתב התביעה את סעיפי החוק שעליהם סומך התובע את תביעתו, והתקנות אף קובעות במפורש כי בעל דין אינו מנוע מלהסתמך על הוראת דין, מחמת שלא הביא אותה בכתב טענותיו (תקנה 74(ב) לתקסד"א). וראה ע"א 3616/92 דקל נ' חשב פד"י נא(5) 337 (בפיסקה 18 לפסה"ד), שם נקבע (בהקשר לפקודת זכות יוצרים, שגם בה יש סעיף בדבר פיצוי ללא הוכחת נזק), כי מקום שהתובע ניסה אך לא עלה בידו להוכיח נזק ממשי, רשאי הוא לבחור בפיצוי הסטטוטורי.⁷

הטענה כי לתובע אין שם טוב

42 הנתבעים טוענים בסיכומיהם לענין פסיקת הפיצויים (עמ' 34), כי לתובע אין שם טוב כעתונאי, ועל כן אין לאמר כי שמו הטוב כעתונאי נפגע בעקבות תכניותיהם.

⁶ יודגש כי המכתב אינו עוסק בתוכניות ובדיאלוגים נשוא תובענה זו, כי אם בתוכניות אחרות של שי ודרור.
⁷ בכך גם דחיתי את הבקשה למחיקת הסעיפים בענין פיצוי ללא הוכחת נזק, מסיכומי התובע. אשר לבקשה למחיקת הסעיפים בענינה של אריאנה מלמד – הסעיפים הללו בסיכומי התובע ממילא אינם רלוונטיים בעיניי, ולא התייחסתי אליהם כלל ועיקר.

הם מצביעים על מספר ראיות בענין זה. אחת מהן נוגעת להחלטה חריפה שניתנה ע"י מועצת העתונות בקשר לתובע (ראה נ/18) בחודש יוני 1988, קרי, כחמש עשרה שנה טרם האירועים הרלוונטיים לתובענה זו, ואינני סבור כי ניתן ללמוד מכך על "שמו הרע" במועדים הרלוונטיים לענינו.

השניה נוגעת לכך שהתובע מרבה בהגשת תביעות לשון הרע. אלא שבענין זה העיד התובע (ועדותו לא נסתרה) כי **זכה** בכל התביעות הללו שהגיש, כך שלא ברור מה מסקנה מבקשים הנתבעים ללמוד מכך לענינו.

השלישית נוגעת לפס"ד של ביה"ד האזורי לעבודה אשר קבע כי אינו נותן אמון בעדותו של התובע, בסכסוך שנדון בפניו (ראה נ/5). נכון, שדברים אלה שבפסה"ד נמחקו בערעור (ראה נ/6), אולם עובר למחיקתם הם הספיקו כבר להתפרסם בציבור, באמצעי התקשורת (ראה נ/14, נ/15) וזה החשוב לענינו.

הראיה הרביעית בהקשר זה היא ספרו של מר יואב יצחק משנת 1995 (נ/18) שבו נאמרו על התובע דברים קשים, בין היתר על היותו אדם נוקשה, איש ריב ומדון, ובעל אמות מוסר ואתיקה פוקפקות.

שתי ראיות אחרונות אלה שהזכרתי (פסק הדין והספר) אכן יש להן לכאורה נגיעה לשאלת שמו הטוב של התובע בציבור (ראה בייחוד הדברים בספרו של יואב יצחק).

אולם, מנגד, הוגשו ראיות רבות ומשמעותיות, המעידות על השבחים הרבים והפרסים להם זכה התובע ותכניתו דוקומדיה, לרבות ממר יואב יצחק (ראה נספחים א'1-8' וכן ד'1-ד'4 לתצהיר התובע).

בסיכומי של דבר, בשקלול כל המובא לעיל, אינני סבור כי הנתבעים הצליחו להוכיח טענתם כי "לתובע אין שם טוב".

טענת אשם תורם

43. אני דוחה מכל וכל את טענת הנתבעים בדבר "אשם תורם". אכן, התובע אמר בתכנית דוקומדיה מיום 2/7/03 (קרי, אחרי תכניתם הראשונה של שי ודרור, ולפני תכניתם השניה) כי הנתבעים שידרו בתכניתם רצף של הכפשות והשמצות אישיות, למשל שהוא מדמם מזיקנה, ובהמשך הוא מביע דעתו עליהם בענין זה. אינני רואה מה הקשר בין אמירתו זו של התובע לבין "אשם תורם" ביצירת הנזק. הנזק נגרם בשל הרצף הבלתי פוסק של תכניות שבהן השמיצו הנתבעים את התובע, ולא בשל כך שהתובע בתכניתו הביע את דעתו בענין זה.

ובאשר לטענתם שהוא הסכים לשידור המערכון הראשון שלהם "מדמם מזיקנה" בתכנית של לונדון וקירשנבאום, שוב, דעתי היא כי מי שגרם לנזק, כולו, הם הנתבעים, שכתבו והגישו את תכניתם בטלויזיה, וחזרו פעם אחר פעם על הביטוי "מדמם מזיקנה", והביטויים הפוגעניים האחרים, ולא התובע, שניאות להקרין קטע קצר מתכניתם לצורך הדיון אצל לונדון וקירשנבאום.

שיקולים לענין סכום הפיצוי

44. כידוע, ניתן להביא מובאות רבות, מהמקרא, מדברי חז"ל, וממקורות אחרים, בכדי להמחיש את החומרה הרבה שבה התייחסו ללשון הרע. אסתפק בשלש אלו:

"אמר רב יהודה אמר רב: אלמלא לא קיבל דוד לשון הרע, לא נחלקה מלכות בית דוד, ולא עבדו ישראל עבודה זרה, ולא גלינו מארצנו" (מסכת שבת, דף נ"ו, ע"ב).

וכן:

"אמר ר' יוחנן משום ר' יוסי בן זימרא: כל המספר לשון הרע כאילו כפר בעיקר" (מסכת ערכין, דף ט"ו, ע"ב).

וכן:

"ראה כמה קשה לשון הרע, שהיא קשה משפיכות דמים ומגילוי עריות ועבודה זרה..... להודיעך שקשה לשון הרע יותר משלשה עבירות הללו" (מדרש שוחר טוב, מזמור נ"ב, אות ב').

45. המטרה המרכזית בפסיקת הפיצויים בתביעת לשון הרע היא הטבת נזקי התובע. מטרת נוספות הן: "ליתן סיפוק לנפגע... על ידי שיוכל לדעת כי מכירים בכך שנעשתה כלפיו עוולה, בכך שפגעו ללא הצדקה בשמו הטוב" (ע"א 802/87 **נוף נ' אבנרי** פד"י מה (2) 489, בעמ' 493). בנוסף, נועדו הפיצויים גם כדי "שיחנכו את הקהל ויחדירו לתודעתו כי שמו הטוב של אדם... איננו הפקר... הווה אומר: פיצויים אשר יש בפסיקתם משום מגמה עונשית ומגמה מחנכת ומרתיעה כאחד" (שם, בעמ' 494).

גם מקום שלא הוכח כל נזק, ניתן לפסוק פיצוי, שלא יעלה על 50,000 ₪, ואם הוכח כי לשון הרע פורסמה בכוונה לפגוע – פיצוי שלא יעלה על 100,000 ₪. במקרה שבפניי, הביטוי **החוזר ונשנה** "מדמם מזיקנה", הקישור למצעד הגאווה, וההשוואה לכלב, אכן נעשו מתוך כוונה לנגח ולפגוע בתובע, מתוך מניעים אישיים פסולים. עצם העובדה שהפגיעה בתובע חזרה ונשנתה שוב ושוב יצרה או יכולה היתה ליצור תחושה של רדיפה, ולהחמיר הפגיעה בתובע. אינה דומה בעיניי כתבה אחת, או תכנית טלוויזיה אחת, שבה היו מופיעים (בפעם אחת) כל הביטויים והדימויים נשוא תובענה זו, לסידרה של תכניות בזו אחר זו, העושה שוב ושוב שימוש בביטויים או דימויים מעליבים, בבחינת נסיון להחדיר לתודעת הציבור "בכח" את הבוז והשיטנה כלפי התובע. על כן – תקרת הפיצוי תהא כנקוב בחוק לענין לשון הרע שפורסמה "בכוונה לפגוע" (וכן ראה **שם**, בעמ' 494, מול ו').

46. הנזק שנגרם לתובע הוא בעיקר הצער והבושה שהוסבו לו ולבני משפחתו, בעטיים של הנתבעים (ראה תצהיר התובע, סעיף 39). אעיר כי התובע זכאי לפיצוי בגין עגמת הנפש והסבל שהפרסום גרם לו, גם אם הפרסום לא פגע בדמותו בעיני הבריות (שנהר, עמ' 368, עמ' 385).

47. התובע הינו דמות ציבורית, ובענין זה יש לציין כי בתיהם"ש דחו את הטענה לפיה יש להקל בפסיקת הפיצויים בגין פרסום לשון הרע על אנשי ציבור (שנהר, עמ' 380-379).

אדרבה, נקבע כי "הנזק שנגרם לאיש ציבור, בתוקף היותו כזה, עקב פרסום לשון הרע נגדו, רב הרבה יותר מנזק שנגרם לאדם פרטי, הידוע ומוכר בחוגו המצומצם בלבד" (ת.א. (ת"א) 22815/85 **נוף נ' אבנרי** פס"מ תש"ן (ג) 9, בעמ' 33, וכן ע"א 802/87 **נוף נ' אבנרי** פד"י מה (2) 489, בעמ' 494 מול ה).

48. גם תפוצת הפרסום היא שיקול בקביעת גובה הפיצוי. פרסום באמצעי התקשורת ובייחוד בטלוויזיה יש בו כדי להחמיר את הפגיעה, ולהגדיל את שיעור הפיצוי (ע"א 334/89 **מיכאלי נ' אלמוג** פד"י מו (5) 555, בעמ' 571-570, רע"א 10520/03 **בן גביר נ' דנקנר**, בעמ' 48 לפסה"ד).

49. כן יש להביא בחשבון את העובדה שבמקרה דנן לא היתה עד לרגע זה כל התנצלות מצד הנתבעים כלפי התובע.

50. עד כאן מניתי מספר שיקולים לחומרא. מנגד, ישנם גם שיקולים לקולא. בקביעת גובה הפיצוי הסטטוטורי רשאי ביהמ"ש להתחשב בראיות שהובאו (או לא הובאו) להוכחת הנזק הממשי (ע"א 3616/92 **דקל נ' חשב**⁸ פד"י נא (5) 337, בעמ' 351), ולהעמיד את הפיצוי על סכום נמוך יחסית לתקרה הסטטוטורית, אם התברר שלא נגרם כל נזק ממשי. במקרה דנן, התובע עצמו, בשיחת טלפון בינו לבין מנכ"ל הנתבעת 3, מר עמי אמיר (מוצג נ/8), בעמ' 3) אמר במפורש: "לי לא נגרם שום נזק... רק מחמאות אני מקבל".

51. לא חלה כל ירידה ב"רייטינג" של "דוקומדיה" בתקופה בה שודרו התכניות נשוא תביעה זו, וגם לא לאחר מכן (ר' תצהיר תשובות לשאלון נ/1, תשובה 7, וכן פרו' עמ' 25 ש' 22-21) הפסקת שידורה של "דוקומדיה" בטלוויזיה נעשתה משום שחווה העסקתו של התובע ברשות השידור בא לקיצו (ראה מוצג נ/5, בסע' 3, 4) וללא כל קשר לנתבעים ולתכניותיהם. אין אפוא כל בסיס לטענת התובע כי התכניות הנ"ל גרמו לו ל"פגיעה במטה לחמו".

52. הגם שהביטויים והדימויים הספציפיים, שבגינם התקבלה התובענה, חורגים מתחום הסאטירה, אני מביא בחשבון (לענין קביעת גובה הפיצוי) את העובדה שמדובר ב"מעטפת" סאטירית, וכך מן הסתם הציבור מתייחס לכך.

כמו כן, השאלה מהי חומרתם של הביטויים שבפרסום נשוא התביעה היא שאלה חשובה לענין קביעת סכום הפיצוי (שנהר, עמ' 381), ובענין זה אני נוטה לקבל דעתה של ב"כ הנתבעים כי הביטויים נשוא תובענה זו מצויים בצד הפחות חמור מבין הביטויים החריפים הנשמעים כיום בתכניות סאטירה העוסקות בדמויות ציבוריות.

53. בשקלול כל הנתונים והשיקולים לכאן ולכאן, אני מחייב את הנתבעים ביחד ולחוד לשלם לתובע פיצויים בסך של **60,000** ₪, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כחוק פסק דין שניתן בהקשר לפקודת זכות יוצרים.

⁸ פסק דין שניתן בהקשר לפקודת זכות יוצרים

מהיום ועד התשלום בפועל. בנוסף, ישאו הנתבעים בתשלום הוצאות המשפט של התובע, וכן, בנוסף, בשכ"ט עו"ד התובע בסך של 15,000 ₪בצירוף מע"מ ובתוספת הפרשי הצמדה וריבית כחוק, על ההוצאות – מיום הוצאתן, ועל שכ"ט – מהיום, ועד התשלום בפועל.

54. כמו כן אני מורה לנתבעים 2,1 לפרסם התנצלות במקום ובנוסח שיוצעו ע"י התובע (בתוך 14 יום מהיום), ויקבלו את אישור בית המשפט.

**ניתן היום, כ"א באייר, 9 במאי 2007 בהעדר הצדדים.
המזכירות תשגר עותק פסק דין זה לצדדים.**